

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

**Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 (115 21)

22α Οκτωβρίου 2001

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ

3ου ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΥ ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ

ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΙΕΡΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μέ εὐθύνη τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Λειτουργικῆς Ἀναγεννήσεως διοργάνωσε στή Νεάπολη Θεσσαλονίκης, ἀπό 13ης ἕως 17ης Ὀκτωβρίου ἐ.ἔ., τό 3ο Πανελλήνιο Λειτουργικό Συμπόσιο Στελεχῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, μέ θέμα μελέτης **ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΣ**. Τό Λειτουργικό αὐτό Συμπόσιο φιλοξένησε ἡ Ἱερά Μητρόπολις Νεαπόλεως καί Σταυρουπόλεως καί τίμησε μέ τήν παρουσία του ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστόδουλος. Παρέστησαν ἐπίσης οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται Λαγκαδᾶ κ. Σπυρίδων, Πολυανῆς καί Κιλκισίου κ. Απόστολος, Φιλίππων, Νεαπόλεως καί Θάσου κ. Προκόπιος, Ν. Κρήνης καί Καλαμαριᾶς κ. Προκόπιος, Ἱερισσοῦ καί Ἁγίου Ὁρους κ. Νικόδημος, Ἐλευθερουπόλεως κ. Εὐδόκιμος, Κίτρους καί Κατερίνης κ. Ἀγαθόνικος, Περγᾶμου κ. Ἰωάννης, Λήμνου κ. Ἱερόθεος, Βεροίας, Ναούσης καί Καμpanίας κ. Παντελεήμων, Ξάνθης καί Περιθωρίου κ. Παντελεήμων, Σταυροπηγίου κ. Ἀλέξανδρος, Ἐλασσῶνος κ. Βασίλειος, Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος, Κασσανδρείας κ. Νικόδημος καί οἱ Θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι Θεουπόλεως κ. Παντελεήμων καί Θερμοπυλῶν κ. Ἰωάννης.

Κατά τήν ἐναρκτήρια συνεδρία καί μετὰ τόν καθιερωμένο ἀγιασμό ἀναγνώστηκε μήνυμα τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου, καί προσφώνησαν τό Συμπόσιο ὁ Πρόεδρος τῆς Διοργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ κ. Δανιήλ καί ὁ οἰκεῖος ποιμενάρχης Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Νεαπόλεως καί Σταυρουπόλεως κ. Διονύσιος, ὁ ὁποῖος καί ἐκήρυξε τήν ἐναρξη τοῦ Συμποσίου, τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Χριστοδούλου κωλυθέντος ὅπως παρακολουθήσει ἐξ ὑπαρχῆς τᾶς ἐργασίας του. Τήν ἐναρξη τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συμποσίου παρακολούθησαν ἐπίσης ἐκπρόσωποι τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ὡς καί τῶν τοπικῶν ἀρχῶν, ἐκ μέρους τῶν ὁποίων ἀπήντησαν χαιρετισμούς ὁ Κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Ἰωάννης Ταρνανίδης καί ὁ κ. Ναθαναήλ Λαδόπουλος, Πρόεδρος τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου τοῦ Δήμου Νεαπόλεως.

Στό Συμπόσιο εἶχαν προσκληθεῖ καί ἔλαβαν μέρος 200 ἐκπρόσωποι ἀπό ὅλες τίς Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κληρικοί καί λαϊκοί, οἱ ὁποῖοι καί παρακολούθησαν 14 ἐπιμέρους εἰσηγήσεις ἀπό εἰδικούς ἐπιστήμονες, σχετικές πρός τό θέμα τοῦ Συμποσίου. Μετά ἀπό κάθε εἰσήγηση ἐπακολουθοῦσε γόνιμος καί εὐρύς διάλογος μεταξύ τῶν συνέδρων, ὁ ὁποῖος καί ἀπετέλεσε ἕνα ἀπό τά κύρια χαρακτηριστικά τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συμποσίου.

Ὁ προβληματισμός τοῦ Συμποσίου ἐστίαστηκε ἰδιαίτερα στά ἐξῆς βασικά σημεῖα:

1. Τονίσθηκε κατ' ἀρχήν ἀπό ὅλους τούς ὁμιλητές ἡ κεφαλαιώδης σημασία τήν ὁποία ἔχει γιά τήν ὀρθόδοξη χριστιανική μας πίστη τό μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας, διαμέσου τοῦ ὁποίου καί ἐκφράζεται κυρίως αὐτό τοῦτο τό μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας. Γι' αὐτό καί θά πρέπει νά τελεῖται πάντοτε "εὐσχημόνως καί κατὰ τάξιν" ὡς ἡ κατεξοχήν ἐόρτια φανέρωση τῆς ἐπί τό αὐτό συναγμένης Ἐκκλησίας.

2. Ἡ ἀνάλυση τῆς ἱστορικῆς διαμορφώσεως τοῦ τελετουργικοῦ τύπου καί τῶν εὐχολογικῶν-ὕμνογραφικῶν κειμένων πού χρησιμοποιοῦνται κατὰ τήν τέλεση τῆς Θείας Εὐχαριστίας κατέδειξε τήν διαχρονική

πιστότητα τῆς Ἐκκλησίας στήν ἀρχαία εὐχαριστιακή παράδοση, καί ἀνέδειξε τό ἱερό αὐτό μυστήριό ὡς τόν κατεξοχὴν παράγοντα διαμορφώσεως τῆς δομῆς τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας.

3. Ἰδιαίτερα ὑπογραμμίστηκε τό βιβλικό ὑπόβαθρο καί ἡ ἐσχατολογική διάσταση τοῦ μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Ἐπισημάνθηκε δέ ἡ ἀνάγκη περαιτέρω μελέτης τοῦ προβλήματος τῆς ἀνακατανομῆς τῶν ἐπ' Ἐκκλησίας ἀναγινωσκομένων ἀγιογραφικῶν ἀναγνωσμάτων, ὥστε νά ἀναγινώσκειται ὁλόκληρη ἡ Ἁγία Γραφή, Παλαιά καί Καινή Διαθήκη, καί νά δίδεται ἡ ἀφορμὴ ἐρμηνείας αὐτῶν, πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας.

4. Καταδείχτηκε ἐπίσης ὅτι τό κήρυγμα ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστο στοιχεῖο τῆς εὐχαριστιακῆς συνάξεως. Γι' αὐτό καί θά πρέπει νά γίνεται σέ ἀπλή γλώσσα, ὥστε νά εἶναι κατανοητό ἀπὸ τόν λαό, νά τηρεῖται δέ ἡ τάξις τῆς μετὰ τὰ ἀγιογραφικά ἀναγνώσματα ἐκφωνήσεώς του. Τονίστηκε ἀκόμη ὅτι τό κήρυγμα θά πρέπει νά διατηρήσει τόν παραδοσιακό - σωτηριολογικό του χαρακτήρα, ὡς ἐρμηνεία τῆς Ἁγίας Γραφῆς καί μύηση στή Θεία Λατρεία(βιβλικό καί λειτουργικό - μυσταγωγικό κήρυγμα) .

5. Ἐπισημάνθηκε ἡ ἀνάγκη ἀποφυγῆς τῆς ἐνίοτε παρατηρούμενης τελετουργικῆς ἀταξίας καί ἐξεζητημένων τελετουργικῶν πρακτικῶν. Χαιρετίστηκε δέ ὡς θετικό γεγονός ἡ ἀναμενομένη νέα Συνοδική Ἐκδοσις τοῦ Ἱερατικοῦ, τό ὁποῖο θά ἀποτελέσει σταθερὴ βάση γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς τελετουργικῆς εὐταξίας κατὰ τὴν τέλεση τῆς Θείας Λειτουργίας.

6. Ἡ ἐνεργὸς καί συνειδητὴ συμμετοχὴ τοῦ λαοῦ κατὰ τὴν τέλεση τῆς Θείας Λειτουργίας ὑπῆρξε ἓνα ἀπὸ τὰ κεντρικά σημεῖα προβληματισμοῦ τοῦ Συμποσίου. Γι' αὐτό καί ὑπογραμμίστηκε ἡ ἀνάγκη περαιτέρω ἐμπεδώσεως τῶν στοιχείων ἐκείνων τὰ ὁποῖα ἀναδεικνύουν τόν κοινοτικό χαρακτήρα τῆς Θείας Λειτουργίας, ὅπως ἡ «μετὰ αἰδοῦς καί εὐλαβείας» στάσις τῶν πιστῶν στή Θεία Λειτουργία, ἡ συμμετοχὴ τῶν στήν ψαλμωδία, ἡ εἰς ἐπήκοον τοῦ λαοῦ ἀνάγνωση τῶν ἱερατικῶν εὐχῶν καί ἡ ἔμφασις στὸν διαλογικό τρόπο ἐκφορᾶς τῆς εὐχαριστιακῆς ἀναφορᾶς.

7. Τό Συμπόσιο διετύπωσε τὴ γνώμη ὅτι ὁ κοινοτικός χαρακτήρας τοῦ μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας ἐπιβάλλει τὴν ἐπαναγωγή στὸ παραδεδομένο ὕψος ἐκφωνήσεως τῶν παντοίων δεήσεων καί εὐχῶν ἐκ μέρους τῶν λειτουργῶν κληρικῶν, οἱ ὁποῖοι πρέπει νά συνειδητοποιήσουν ὅτι δέν εἶναι ψάλται καί δέν πρέπει νά ψάλουν τὰ εὐχητικά κείμενα, καθὼς καί τόν περιορισμό τῆς πολυηχίας καί τὴν προτίμηση τῶν παραδεδομένων ἤχων κατὰ τὴν ἐκτέλεση τῶν ψαλτῶν μερῶν, τὰ ὁποῖα σέ κάθε περίπτωση θά πρέπει νά ψάλλονται σέ λιτὰ μέλη, ὥστε νά διευκολύνεται μὲ τόν τρόπο αὐτό ἡ συμμετοχὴ τοῦ λαοῦ στήν ψαλμωδία.

8. Τονίστηκε ἡ συμβολὴ γενικά τῶν λειτουργικῶν τεχνῶν στήν διαμόρφωση τῆς πνευματικῆς ἀτμόσφαιρας πού ἀπαιτεῖ ἡ τέλεση τοῦ ἱεροῦ μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας καί ὑπογραμμίστηκε ἡ ἀνάγκη τοῦ διαμέσου τῶν ἀρμοδίων Συνοδικῶν Ὑπηρεσιῶν ἐλέγχου τῶν κριτηρίων πού κυριαρχοῦν σήμερα κατὰ τὴν ἀνέγερση καί διακόσμηση τῶν ὀρθοδόξων ναῶν.

9. Ἐγινε δεκτό ἀπὸ τό Συμπόσιο ὅτι ἡ παρατηρούμενη ἀλλαγὴ στὸν τρόπο ζωῆς τῶν σύγχρονων ἀνθρώπων ἐπιβάλλει τὴν ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας λήψη ὅλων τῶν ἀναγκαίων μέτρων πρὸς διευκόλυνση τοῦ πιστοῦ λαοῦ κατὰ τὴν προσέλευσή του στήν εὐχαριστιακὴ σύναξη.

10. Τονίστηκε ἰδιαίτερα ἡ σημασία τῆς συχνῆς καί ἐμπροϋπόθετης συμμετοχῆς στή Θεία Κοινωνία, ἡ ὁποία εἶναι «ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς», μὲ τόν ὁποῖο τρέφει καθημερινά ἡ Ἐκκλησία τὰ τέκνα της «εἰς ἄφεςιν ἁμαρτιῶν καί εἰς ζωὴν αἰώνιον». Παράλληλα ὑπογραμμίστηκε καί ἡ ἐξίσου μεγάλη σημασία τὴν ὁποία ἔχουν οἱ ἱεροὶ κανόνες καί οἱ κανονικὲς διατάξεις πού διέπουν τὴν εὐτακτὴ τέλεση τῆς Λειτουργίας καί τὴν προσέλευση τῶν πιστῶν στή Θεία Κοινωνία.

11. Ανακοινώθηκε ὅτι ἡ Εἰδικὴ Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ Λειτουργικῆς Αναγεννήσεως ἔλαβε πρόνοια καί προώθησε τὴν ἔκδοσις, ἐκτὸς ἀπὸ τό Ἱερατικό, καί σειρᾶς βοηθητικῶν τῆς Θείας Λειτουργίας ἐκδόσεων, ὅπως τῶν Πρακτικῶν τοῦ παρόντος καί τῶν δύο προηγουμένων Λειτουργικῶν Συμποσίων, τοῦ «Ἐκλογαδίου» μὲ τὰ κείμενα τῶν βιβλικῶν ἀναγνωσμάτων καί μὲ μετάφρασή τους στή νεοελληνικὴ γλῶσσα, θεολογικολειτουργικῶν τευχῶν μὲ τό κείμενο, ἐρμηνεία καί σχολιασμό τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν τῶν ἁγίων μυστηρίων κ.λπ.

12. Ἐν κατακλείδι τό Συμπόσιο διετύπωσε τὴν εὐχὴ ὅπως συνεχισθεῖ ἡ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀναληφθεῖσα προσπάθεια γιὰ τὴ συστηματικὴ λειτουργικὴ μὀρφωση καί ἀγωγή τοῦ κλήρου καί τοῦ λαοῦ, συνεχίζοντας μὲ

τόν τρόπο αὐτό τήν μακραίωνη μυσταγωγική παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας, στό πνεῦμα τῆς ὁποίας ἐντάσσεται καί ἡ διοργάνωση τοῦ παρόντος Συμποσίου.

Κορυφαία στιγμή τοῦ Συμποσίου ὑπῆρξε ἡ προεξάρχοντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου τέλεση πολυαρχιερατικῆς Λειτουργίας στόν Ἱερό Ναό Ἁγίου Παντελεήμονος Ἀμπελοκήπων, κατά τή διάρκεια τῆς ὁποίας πλεῖστοι τῶν συνέδρων μετέλαβον τῶν ἀχράντων μυστηρίων.